

denken
@nrc.nl

De financiële lobby heeft een lesje ethiek nodig

schrijft **Gerrit Teule** uit **Den Haag**

Zo langzamerhand is het glashelder dat de mensen uit de financiële sector een stevig lesje ethiek nodig hebben. De aanstellerige reacties op de nuchtere uitlatingen van Dijsselbloem wijzen daarop. De financiële markt en die arme aandeelhouders zouden zo enorm gevoelig zijn ... Even komt er een prikkeling en oei, daar stort hun wereld in. De *masters of the universe* hebben het moeilijk. Prompt schreeuwt de hele financiële lobby moord en brand en schijterige politici schreeuwen mee. Wat een vertoning! Intussen worden langs slinkse wegen nog even vlug miljoenen onttrokken aan de bewoners van Cyprus. Al die bankiers en aandeelhouders zullen thuis op de bank met de kleinkinderen misschien wel aardige mensen zijn, maar laat ze even ruiken aan een bankbiljet en daar gaat de moraal met een grote boog het raam uit. Dat krijg je in een industrietaak waarin de amoraliteit en soms ook de immoraliteit al jaren zegeviert. Ook de financiële commentatoren hebben zich daaraan aangepast en vervullen plichtsgetrouw hun lobbywerk. Maatregelen worden niet meer getoetst op hun intrinsieke ethiek, maar louter en alleen op hun winst- of verliesgevoel. Het kernprobleem van deze crisis is een geldsector die zich heeft losgemaakt van elke moraliteit, van elke medemenselijkheid en ethiek. Ondanks hun leugenachtige reclames die het tegendeel beweren.

Pak naast plezierjacht, ook het vissen aan

stelt **Ir. B. Poppens** uit **Lelystad**

D66, GroenLinks en PvdA hebben voorgesteld de plezierjacht te verbieden. Er mogen alleen dieren worden afgeschoten als de populaties te groot zijn of als dieren schade aanrichten. Als men zo begint is met het lot van de dieren dan zouden ze toch ook moeten voorstellen de sportvisserij te verbieden? Een spartelende vis aan de haak die de verstikkingsdood ondergaat, lijdt toch beduidend meer dan een dier dat tijdens de jacht wordt neergehaald? Bovendien gaat het bij de sportvisserij om een veelvoud wat het aantal dieren betreft.

Waarom dan toch zo'n onevenwichtig voorstel? Ik kan maar twee verklaringen bedenken. In electoraal opzicht is het niet zo handig de vele sportvissers tegen je in het harnas te jagen. Of zou de klassenstrijd weer de kop opsteken? In de beeldvorming is de jager namelijk een vermogende heer en de sportvisser een eenvoudige burger.

Brieven en opiniestukken kun je sturen naar denken@nrc.nl. Vermeld naam, adres, telefoonnummer en, indien van toepassing, titels en functies.

Birsen Basar (27) is autistisch en van Turkse afkomst. 'Als mensen zoals ik, in Turkije het moeilijk hebben, zegde de familie dat ze beter hun best moeten doen.'

FOTO ROGER CREMERS

Wie is Birsen Basar

4 januari 1986: Geboren in Breda

1998-2003: Havo Breda

2001: Eerste gesprek met een psychiater

2003-2007: Studie management economie en recht aan de Avans Hogeschool Breda

2007: Diagnose autisme

2008: Stage bij gemeente Breda.

2009: Eerste lezing over autisme

2009-heden: In dienst bij gemeente Breda, afdeling Bedrijfsbureau en Subsidieloket

2010: Ik wil niet meer onzichtbaar zijn verschijnt in Turkije en in Nederland

2012: Optreden show Turkse televisiepersoonlijkheid Gülben Ergen

April 2013: première documentaire *Birsen* en presentatie tweede boek *De Jungle van Autisme*. Het boek verschijnt ook in Turkije.

Sociale shit kan ik mannen niet geven

JULIE WEVERS

Ik was het probleemkind. Ooms, tantes, opa's en oma's vroegen steeds aan mijn moeder: 'Waarom doet ze nou zo?' Het was voor mij een kwelling als we in de zomer bij mijn opa en oma in Istanbul gingen logeren, omdat daar alles anders was. Door de warmte kon ik 's nachts niet slapen en dan hield ik iedereen wakker. Soms schreeuwde ik héél hard dat ik terug wilde naar Nederland, en dan zei mijn oma dat ik gek was.

Op mijn vijftiende kwam ik via de schoolarts bij een kinderpsychiater terecht omdat ik werd gepest, geen vriendinnen had, slecht sliep en slecht at. Ik was verwend, zo luidde zijn oordeel. Mijn ouders moesten mij zonder eten naar bed sturen, dan kwam het allemaal goed. Pas toen ik 21 jaar oud was kreeg ik de diagnose autisme. Bij Turkse en Marokkaanse kinderen wordt deze aandoening vaak over het hoofd gezien, doordat artsen denken dat de problemen te maken hebben met de andere cultuur.

Autisme is een groot taboe in de Turkse gemeenschap. Ik wil het stilzwijgen doorbreken en een stem zijn voor jongvolwassenen zoals ik, in Nederland en Turkije. Voor hen schreef ik een paar jaar geleden mijn autobiografische boek *Ik wil niet meer onzichtbaar zijn*, over de lange weg tot de diagnose. Op 2 april geef ik in eigen beheer mijn tweede boek uit over de periode daarna, getiteld *De jungle van autisme*.

Ik zou graag met een Turkse man willen trouwen omdat ik mij door mijn autisme te ver verwijderd voel van de Turkse gemeenschap. Er zijn zat Turkse mannen, maar ze verwachten dingen van mij die ik ze niet kan geven. Sociale shit. Dat je hem de hele tijd bedient, doet wat hij zegt. Dat je je schoonmoeder steeds een kopje thee brengt. Ik wil dat niet.

De Turkse cultuur kent veel meer ongeschreven regels dan de Nederlandse. Als je autisme hebt, krijg je dat heel moeilijk onder de knie en daarom heb ik niet veel Turkse vrienden. Dit mag je niet zeggen, dat mag je niet doen. Ik denk altijd: waarom eigenlijk niet? En: waar staat dat dan? Als ik even te hard praat kijken Turkse mensen gelijk verstoord om. Ik kan mij niet met al die codes bezighouden, ik weet niet eens hoe ik een gesprek moet voeren!

Ik vind het ook moeilijk dat Turken de hele tijd willen kussen. Ik snap niet hoe dat werkt. Tijdens het Suikerfeest zitten de vrouwen uit mijn familie bij elkaar en ik zit een eindje verderop. Alleen. Ik wacht dan totdat zij klaar zijn, want ik weet écht niet wie ik nou als eerste moet kussen en wanneer. Zij doen het automatisch, zonder zich af te vragen of ze het wel willen. Mijn nichtje noemt ik altijd 'robot', want zij kust werkelijk iedereen.

Soms ontstaat er ruzie in de familie doordat ik heel direct ben, zeker voor een Turkse. Tijdens een vakantie in Istanbul betaalde mijn pa bijvoorbeeld alles voor mijn oom die net was getrouwd. 's Avonds klaagde hij hier over tegen mijn moeder. Ik vond dat hypocriet. Daarom zei ik een keer in het bijzijn van die oom: waarom moet mijn pa eigenlijk altijd alles betalen? Iedereen was boos op mij want ik was héél onbeleefd geweest (lacht heel hard). Vaak vraag ik aan mijn vader waarom hij niet gewoon zegt wat hij denkt. Zijn antwoord luidt dan: 'Omdat ik niet alleen wil blijven zoals jij.'

Sinds vier jaar geef ik regelmatig lezingen over autisme, onder andere in moskeeën. Tijdens deze bijeenkomsten beginnen mensen

in de zaal spontaan over hun eigen ervaringen met autisme te vertellen – vaak voor het eerst in het openbaar. Hierdoor duren mijn lezingen altijd veel langer dan gepland.

Een paar keer per jaar geef ik ook voorlichting in Turkije, binnenkort in drie provincies aan de Zwarte Zee en later dit jaar ook in Anatolië. Mijn reiskosten worden betaald door de Turkse vliegtuigmaatschappij Pegasus. Aanvankelijk wilden zij alleen korting geven, maar nadat ik een brief had geschreven aan de Turkse president en aan de Turkse minister van Verkeer en Waterstaat, waren zij bereid om mij drie jaar lang vier tickets per jaar te geven.

In Turkije word ik soms niet geloofd. Dan krijg ik te horen: 'Jij kunt helemaal niet autistisch zijn!'. Ik heb namelijk een hbo-diploma en ik werk als ambtenaar bij de gemeente Breda. In Turkije bestaat maar één vorm van autisme, de hele zware die gepaard gaat met een ernstige verstandelijke beperking.

Voor mensen zoals ik, met een normale intelligentie, bestaan in Turkije helemaal geen voorzieningen. Als zij het moeilijk hebben zegt de familie dat ze beter hun best moeten doen. En als dat niet helpt, dat ze tot Allah moeten bidden voor hulp.

AUTISME IS EEN GROOT TABOE IN DE TURKSE GEMEENSCHAP

Een Turkse neurologe en autismespecialist die een keer samen met mij optrad in een populaire Turkse televisieshow eiste een kopie van mijn diagnose. Ze was ervan overtuigd dat ik mijn problemen had verzonnen. Ook verweet ze mij Turkse ouders valse hoop te geven. Door mijn verhaal zouden die ouders namelijk gaan denken dat hun kind met autisme precies zo zou kunnen worden als ik. Maar ik zeg helemaal niet: doe dit, dan ontwikkelt je kind zich beter. Ik wil alleen graag over mijn eigen ervaringen vertellen.

Om serieuzer te worden genomen in Turkije, volg ik een opleiding tot autismespecialist aan de Plantijn hogeschool in Antwerpen. Bij wijze van stage begeleid ik één dag per week een jongen van 18 met autisme en een extreem laag IQ. Het is mijn opdracht om hem te verleiden tot communicatie. De laatste keer zette ik een puzzel voor zijn neus terwijl er op zijn *picto* stond dat hij televisie mocht kijken. Resoluut deed hij de deksel op de puzzel. Vervolgens trok hij een begeleidster aan haar hand alsof hij wilde zeggen: en nu onmiddellijk naar de televisie! Voor zijn doen was dit heel bijzonder, want normaal reageert hij helemaal nergens op. Zo nu en dan vergelijk ik mijzelf met hem en dan begrijp ik beter waarom ze me in Turkije soms niet geloven."

➔ **Vanavond gaat de documentaire *Birsen*, van Pauline van Tuyl en Karen Kuiper, in première in het Chassé-theater in Breda. Tijdens de autismeweek (t/m 6 april), is hij dagelijks te zien op Holland Doc 24. Meer informatie: fairbeeldproducties.nl/birsen**

Arjen van Veelen
Solidariteit

Op de radio was een debat over solidariteit. Het ging over oude mensen en jonge mensen, over het Zuiden versus het Noorden, over het verdampen der pensioenen, over euro's. Het was heel belangrijk, maar ik dacht aan de dag ervoor, aan de moskee. Daar was de jaarlijkse Bekeerlingendag. De ingang was versierd met ballonnen. Er was soep, brood, er lagen folders ('Is jouw buurman al moslim?') Er waren honderden belangstellenden: Antillianen, Turken, Marokkanen, blonde Hollanders. De baarden waren donker, blond, rossig, dun, vol, vlassig.

Twee blonde jongens wisselden buiten ervaringen uit. Soms als hij boog om te bidden, vertelde de ene, een student kunstmatige intelligentie, vroeger omstanders hem: „Gaat het wel met je?“ Ze dachten dat hij moest overgeven. De twee kenden elkaar met een half uurtje, maar spraken alsof ze elkaar al jaren kenden. Broeders.

Er waren lezingen. Bijvoorbeeld van Yusuf Estes, een charismatische Texaan met een baard als van president Lincoln. Voor zijn lezing begeleidde hij een jongen, Eddy, bij zijn *shahada*, zijn geloofsgetuigenis. „Welcome to islam“, zei Yusuf, toen Eddy de woorden had uitgesproken. De zaal riep drie keer „God is groot!“ Mensen namen foto's. Iemand huilde.

De normen en waarden waar Balkenende over praatte, vond Jake terug in de moslimgemeenschap

Deze dag draaide om inspireren en ontmoeten, maar soms ging het ook over Syrië.

Ik sprak Jake Abma (40), IT'er. Hij was vroeger „redelijk anti-moslim“, tot hij zich eens verdiepte in de islam. „Binnen drie dagen was ik zelf moslim.“ Hij vond rust, trouwde met een Somalische. Voor zijn schoonfamilie heet hij Yaqub. „De normen en waarden waar Balkenende over praatte, vind ik terug in de moslimgemeenschap.“

Ook hij kende een Syrië-ganger van nabij. „Ik had het nooit verwacht, tot hij zei: ik ga. Daar kun je niks anders dan respect voor hebben.“ De jongens zijn absoluut geen naïevelingen, zei Jake. Ze hadden goede banen, waren niet geheersenspoeld, gingen vastberaden. Hij begreep het. Europa keurt al twee jaar keurig af wat Assad doet – maar doet niets. Intussen gaat het bloedvergieten door. En Syrië is maar drie dagen met de auto.

Halverwege de dag waren er zes of zeven nieuwe bekeerlingen, vertelde Nourdeen Wildeman (30), een van de organisatoren. Zijn moeder is baptist, zijn vader ongelovig; ze waren ook aanwezig.

Wat in Syrië gebeurt is verschrikkelijk, zei Wildeman, maar je broeders kun je beter anders helpen: door een benefiet te organiseren, bijvoorbeeld. Hij begreep de fascinatie voor de Syrië-gangers wel. „Zij zijn het grootste denkbare contrast met een geïndividualiseerde maatschappij.“

ik@nrc.nl //

Van: **Wiebe Schoonhoven**
Onderwerp: **Paashaas**

Op verzoek van mijn dochter en tot vermaak van een kleuterklas schikte ik me als pensionado in de rol van paashaas. De opdracht om eijtes te verstopen op het weiland voor ons huis was in een mum van tijd geklaard. De kleuters kregen intussen het lentegevoel aangereikt door een bezoek aan een stal vol lammeren. Een half uur later stortten de 4- en 5-jarigen zich vol enthousiasme op de zoekopdracht. Bedrukte gezichtjes. Slechts hier en daar een eitje. Een aantal kraaien zat zeer voldaan het schouwspel vanuit een boom gade te slaan.

➔ **Ook een ike insturen? Mail maximaal 120 woorden naar ik@nrc.nl**